

TOMASZ DUDEK, AGATA BANAŚ

Katedra Agroekologii, Uniwersytet Rzeszowski, email; tdudek80@ur.edu.pl

KONCEPCJA PROJEKTU PUNKTU WIDOKOWEGO W LASACH MATYSOWSKICH W RZESZOWIE JAKO PRZYKŁAD REKREACYJNEGO WYKORZYSTANIA TERENÓW ZALESIONYCH O ZRÓŻNICOWANEJ OROGRAFII WOKÓŁ MIASTA

Lasy miejskie pełnią szereg funkcji pozaprodukcyjnych z których wymienić należy funkcje: rekreacyjne, edukacyjne, klimatyczne, krajobrazowe i ochronne.

Głównym celem opracowania jest przedstawienie koncepcji zagospodarowania rekreacyjnego lasów miejskich rosnących na stoku na przykładzie Lasów Matysowskich w Rzeszowie. Niezwykle zróżnicowana konfiguracja terenu zainspirowała do opracowania ścieżki o długości 1600 m kończącej się na wysokości 312 m n.p.m. tarasem widokowym ulokowanym na szczycie usypanego kopca o wysokości 6 m. Takie rozwiązanie pozwala obserwować panoramę Rzeszowa i jednocześnie chroni krajobraz przed sztucznymi, agresywnymi dominantami. Zaprojektowana ścieżka i taras widokowy w Lasach Matysowskich w Rzeszowie mogą umożliwić mieszkańcom aktywne obcowanie z przyrodą, bez konieczności dalekich wyjazdów za miasto.

Słowa kluczowe: lasy miejskie, rekreacja leśna, turystyka, punkt widokowy

I. WSTĘP

W Polsce lasy miejskie i leżące wokół miast zajmują 672 656 ha co stanowi 7,45% powierzchni leśnej kraju. Lasy miejskie oraz w bezpośrednim otoczeniu Rzeszowa zajmują 221 ha [Jaszczak 2008], z czego 24 ha rośnie w granicach administracyjnych miasta w dwóch kompleksach leśnych, tj. Lisia Góra i Lasy Matysowskie. Pierwszy kompleks położony jest nad zalewem na Wisłoku w południowej części miasta i jest objęty ochroną jako rezerwat przyrody. Lasy Matysowskie zajmują 15,9 ha powierzchni w południowo-wschodniej części Rzeszowa i są pozostałością buczyny karpackiej [Friedberg i in. 2005].

Lasy leżące w bezpośrednim zasięgu oddziaływania miast pełnią szereg funkcji pozaprodukcyjnych z których wymienić należy funkcje: rekreacyjne, edukacyjne, klimatyczne, krajobrazowe, ochronne. W odczuciu społecznym podstawowym celem lasów miejskich jest zaspokajanie potrzeb wypoczynkowych mieszkańców a nie produkcja drewna [Ważyński 2007], co zresztą jest zgodne z powszechnie stosowaną praktyką. Dlatego niezbędny staje się udział społeczności lokalnych w opracowywaniu planów zagospodarowania lasów miejskich [Kaliszewski 2006], ze wskazaniem priorytetowych funkcji dla mieszkańców.

Wzrost zainteresowania terenami zalesionymi jako miejscem wypoczynku jest odpowiedzią na rosnące zapotrzebowanie ludności na usługi i świadczenia środowiskowe [Paschalis-Jakubowicz 2009]. Związane jest to z rosnącym tempem życia zwłaszcza

mieszkańców dużych miast [Dudek 2016b]. Udowodniono, że wraz z wielkością miasta rośnie zapotrzebowanie mieszkańców na wypoczynek w lasach zagospodarowanych rekreacyjnie [Dudek 2016a]. Zainteresowanie to tłumaczyć można korzystnym oddziaływaniem środowiska leśnego na zdrowie osób wypoczywających w nim [Bell 2008, Park i in. 2009, Karjalainen i in. 2010].

Dogodnie położone tereny zielone mają szczególne znaczenie dla ludzi, którzy nie mają innej możliwości na kontakt z naturą żyjąc w aglomeracjach miejskich. Tereny te dodatkowo postrzegane są jako miejsce interakcji społecznych [Zgłner 2011].

Należy mieć jednak świadomość, że zbyt duże obciążenie rekreacyjne terenu i nieukierunkowana turystyka powoduje trwałe uszkodzenie środowiska. Dlatego też wypoczynek powinien odbywać się na wyznaczonych i odpowiednio zagospodarowanych miejscach [Tracz i Mazur 2003, Dudek 2013a, Dudek i Szubart 2013, Moyle 2013].

Zagospodarowanie rekreacyjne obszarów leśnych należy rozpocząć od analizy stanu istniejącego ze szczególnym uwzględnieniem osobliwości przyrodniczych występujących na danym terenie. Następnym krokiem jest wyznaczenie miejsc o wysokiej przydatności rekreacyjnej środowiska leśnego [Dudek 2013a, 2014, 2016b]. Ostatnim etapem poprzedzającym wykonanie projektu koncepcyjnego zagospodarowania rekreacyjnego lasów jest określenie potrzeb społecznych w tym zakresie.

Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Warszawy wypoczywających w lasach miejskich stolicy dowodzą, że aż 88% respondentów wyraziło swoje poparcie dla rekreacyjnego zagospodarowania lasów, wskazując jednocześnie na elementy liniowe, szczególnie ścieżki spacerowe, jako najbardziej pożądane. Wysoką notę otrzymały również elementy punktowe w tym punkty widokowe [Janeczko i Woźnicka 2009]. Staffa i Latocha [2009] wskazują właśnie miejsca i wieże widokowe jako ważne elementy zagospodarowania turystycznego. Projekt nowych punktów widokowych powinien w pierwszej kolejności uwzględnić ochronę krajobrazu. Takie miejsca mają umożliwić obserwowanie odległych widoków i panoramy, w związku z czym same będą widoczne z dużych odległości. Nie mogą jednak stanowić sztucznych, agresywnych dominant w krajobrazie.

Zagospodarowanie turystyczne tworzące podstawowy komponent produktu turystycznego oraz atrakcje przestrzeni turystycznej są poza walorami naturalnymi i kulturowymi, głównym elementem decydującym o wyborze miejsca do wypoczynku [Matuszewska 2008]. W początkowych etapach rozwoju turystyki do wycieczek zachęcały głównie walory krajobrazowe, dzisiaj coraz częściej decydują o tym elementy infrastruktury.

II. CEL, ZAKRES, METODY BADAŃ

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Rzeszowa, w ramach rozwoju turystyki, rekreacji i sportu proponuje się utworzenie Parku Wypoczynku i Rekreacji „Laski Matysowskie”, m.in. ze szlakami turystycznymi i wieżą widokową [Raińczuk 2011].

Założeniem niniejszej pracy było wskazanie rozwiązania alternatywnego dla zaplanowanej w tym dokumencie sztucznej budowli. Proponowane przez autorów pracy rozwiązanie umożliwia obserwowanie panoramy Rzeszowa przy minimalnej ingerencji w środowisko naturalne i krajobraz. Lokalizację atrakcyjnego miejsca widokowego wskazali sami mieszkańcy Zalesia i innych osiedli, wydeptując ścieżki prowadzące na polanę w Lasach Matysowskich z której rozciąga się piękny widok na miasto.

Zakres pracy obejmuje analizę stanu istniejącego, ze szczególnym uwzględnieniem wartości krajobrazowych terenu, gdzie biegnie ścieżka i zaproponowanie tarasu widokowego. Ocenę walorów widokowych i krajobrazu przeprowadzono wykonując zdjęcia. Przy ocenie

zastosowano jedno z dwóch podejść metodycznych opisanych szczegółowo przez Daniela [2001], gdzie krajobraz ocenia się na podstawie subiektywnych osądów będących wynikiem procesów ludzkiego widzenia i postrzegania rzeczywistości. Wytyczenie ścieżki i określenie jej podstawowych parametrów wykonano z zastosowaniem nawigacji satelitarnej przy użyciu odbiornika GPS - Garmin 62s.

III. PROJEKTOWANY OBSZAR

Projektowana ścieżka rekreacyjna rozpoczyna się na osiedlu Zalesie w Rzeszowie a kończy tarasem widokowym w Lasach Matysowskich. Zalesie wraz z Lasami Matysowskimi leży w obrębie Zewnętrznych Karpat Zachodnich i stanowi fragment mezoregionu - Pogórze Dynowskie, wznoszącego się nad doliną Wisłoka. Zalesie jest dzielnicą Rzeszowa wysuniętą na południowo-wschodni kraniec miasta.

Szata roślinna terenu objętego opracowaniem jest zróżnicowana. Poza obszarami zainwestowanymi, gdzie roślinność ma charakter antropogeniczny, występują tereny o charakterze bliskim naturalnemu - Lasy Matysowskie, gdzie stwierdzono obecność buczyny karpackiej. Na stokach występują również lasy o charakterze grądu wysokiego i niskiego oraz fragmenty łągu. Na miedzach i skarpach obserwuje się liczne samosiewki drzew i krzewów m.in. brzozy brodawkowatej (*Betula pendula*), dzikiej róży (*Rosa canina*) i jeżyny (*Rubus spp.*). W pobliżu rozległej polany, gdzie ma powstać taras widokowy, główny udział ma brzoza brodawkowata z domieszką innych gatunków drzew, takich jak: klon polny (*Acer campestre*), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), wiśnia ptasia (*Prunus avium*), topola osika (*Populus tremula*), dąb bezszypułkowy (*Quercus petraea*), jarzab pospolity (*Sorbus aucuparia*). Polanę porasta łąka rajgrasowa, charakterystyczna dla niezalesionych pagórków oraz stoków. W związku z jej wieloletnim nie użytkowaniem oraz sukcesyjnym etapom, zmieniła nieco swój pierwotny charakter. Jednak takie cechy, jak odporność na deptanie oraz walory estetyczne pozostały, przez co stanowi bardzo dobre podłoże pod tereny rekreacyjne.

IV. PROJEKT KONCEPCYJNY

Niezwykle zróżnicowana konfiguracja terenu zainspirowała do opracowania ścieżki kończącej się na wysokości 312 m n.p.m. tarasem widokowym. Poza miejscem docelowym skąd rozpościera się panorama Rzeszowa, wzdłuż ścieżki zaproponowano kilka miejsc postojowych.

Autorzy tworząc projekt mieli do rozwiązania następujący problem: w jaki sposób udostępnić i zachować widok panoramiczny Rzeszowa nie wnosząc wysokiej konstrukcji w postaci wieży widokowej? Jednym z możliwych rozwiązań było wycięcie kilkuset drzew rosnących na przedpolu ekspozycji. Jednak takie rozwiązanie byłoby niezgodne z założeniami niniejszej pracy – zbyt duża ingerencja w środowisko naturalne. Dodatkowo drzewa te stanowią piękny kontrast z panoramą miasta. Z pomocą przyszły dzieła amerykańskiego architekta Charles'a Jencks, mistrza w dziedzinie modernistycznego kształtowania terenu, które stały się inspiracją do stworzenia projektu tarasu widokowego w postaci usypanego kopca.

Na szczycie wzniesienia zaprojektowano kopiec o wysokości 6 m z tarasem widokowym, którego podstawa łukowato kształtowana przechodzi w naturalną formę terenu (ryc. 1). Wysokość kopca ma zapewnić ciągłość ekspozycji imponującego widoku na panoramę Rzeszowa przy uwzględnieniu przyrostu wysokości drzew rosnących na przedpolu ekspozycji. Różnica wysokości pozwoliła utworzyć „mini partery” o ciekawym wyglądzie. Sam plac widokowy został wyposażony w trzy ławki oraz miejsce na ognisko

(ryc. 2). Ścieżkę prowadzącą na kopiec oraz taras proponuje się utwardzić kamieniem naturalnym. W projekcie uwzględniono również miejsce na odpady. Do tego celu wykorzystano głązy kamienne (zamawiane w kamieniołomach), ustawione obok ławek. Dwa z nich służyć będą jako kosze na śmieci. Po wydrążeniu otworu, w środku kamienia umieszcza się pojemnik ze stali nierdzewnej.



Ryc. 1. Projekt koncepcyjny tarasu widokowego na polanie w Lesie Matysowskim

Fig. 1. Concept design for the viewing terrace on the clearing in Matysowski Forest



Ryc. 2. Widok ze szczytu tarasu widokowego na panoramę Rzeszowa; na pierwszym planie zaprojektowane ławki, kosze na śmieci i miejsce na ognisko

Fig. 2. Panorama of Rzeszów from the viewing terrace; in the foreground the designed benches, litter bins and bonfire site

Wędrówkę ścieżką należy rozpocząć od mostka na rzece Czekań, przy rozwidleniu ul. Ćwiklińskiej i Zelwerowicza (początek trasy). W tym miejscu znajduje się tablica informacyjna z planem ścieżki, wiadomościami na temat długości trasy, czasu przejścia oraz zagadnienia o charakterze dydaktycznym. Kolejno należy poruszać się wzdłuż ul. Zelwerowicza drogą asfaltową i zatrzymać przy kościele, kiedyś cerkwi prawosławnej oraz kaplicy z wizerunkiem Matki Bożej Zaleskiej (przystanek 1, fot. 1).



Fot. 1. Kościół i kapliczka przykościelna w Zalesiu (fot. A. Banaś)

Phot. 1. Church and the nearby shrine in Zalesie (phot. A. Banaś)

Dalsza część trasy prowadzi ciągle tą samą ulicą w kierunku południowym. Po przejściu około 700 m, ciekawostką są rosnące wzdłuż drogi brzozy, tworzące aleję (przystanek 2, fot. 2).



Fot. 2. Aleja brzozowa
Phot. 2. Birch avenue
(fot. 2 i 3. A. Banaś)



Fot. 3. Wnętrze krajobrazowe obiektywne z oknem
widokowym na zabudowę mieszkalną
Phot. 3. "Objective scenic interior" with a
window towards residential buildings

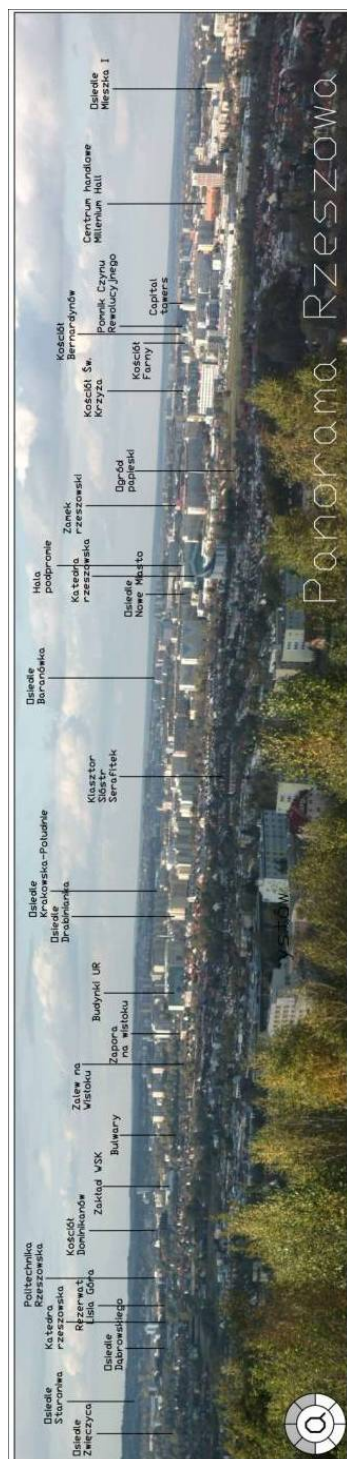
Poruszając się dalej w kierunku południowym, przy końcu ulicy Zelwerowicza należy skręcić w prawo. Dalsza część wędrowki prowadzi między polami i wzdłuż zadrzewień śródpolnych. Na wysokości 285 m. n. p. m. wyznaczono kolejny punkt postoju (przystanek 3). Obserwator znajduje się pośrodku zadrzewień brzozowych tworzących specyficzne wnętrza krajobrazowe obiektywne z oknem widokowym (fot. 3).

Ostatni punkt wędrowki znajduje się w miejscu, gdzie zaprojektowano taras widokowy w formie kopca (przystanek 4 - miejsce docelowe). Na szczycie wzniesienia znajduje się tablica informacyjna, ze szczególnym uwzględnieniem wiadomości z zakresu otaczającej flory oraz analizą panoramy (fot. 4).

Projektowana ścieżka o długości 1600 m i różnicy wysokości 94 m, składa się z trzech odcinków. Pierwszy o długości 950 m biegnie wzdłuż ul. Zelwerowicza, pokryty jest asfaltem. Drugi, około 100 m z kostki brukowej oraz końcowy o nawierzchni nieutwardzonej. Istniejące nawierzchnie pozostawiono bez zmian. Natomiast nieutwardzony odcinek ścieżki, zaleca się pokryć kamieniem naturalnym np. andezytem, by zabezpieczyć trasę przed erozją wodną oraz ułatwić wędrowkę po obfitych opadach deszczu. Polecany kamień pochodzenia wulkanicznego doskonale nadaje się do wszelkich zastosowań budowlanych, gdyż charakteryzuje się dużą odpornością mechaniczną, odpornością na warunki atmosferyczne oraz ścieranie.

Wejście na kopiec jak i sam taras widokowy należy wyłożyć również nawierzchnią kamienną. Sąsiadująca darni, przerastająca zewnętrznie położone kamienie, nada specyficznego wyglądu całemu założeniu.

Projektowana zieleń ogranicza się do wprowadzenia dwóch mieszanek traw. Nie zaprojektowano dodatkowych nasadzeń drzew, krzewów, gdyż uznano, że zabieg ten mógłby zaburzyć naturalnie harmonijną formę krajobrazu. By ubogacić teren, wokół kopca zaprojektowano łąkę kwietną, która stopniowo przechodzić powinna w naturalnie występującą rajgrasową.



Fot. 4. Panorama Rzeszowa obserwowana z miejsca projektowanego tarasu widokowego (fot. A. Banaś)
Phot. 4. Panorama of Rzeszów from the location of the proposed viewing terrace (phot. A. Banaś)

V. DYSKUSJA

W poprzednich pracach [Dudek 2012a, 2013b] pisano już o problemach z niewystarczającą powierzchnią zagospodarowanych terenów zieleni dla mieszkańców Rzeszowa, których liczba stale rośnie, a nowe osiedla mieszkaniowe powstają często kosztem likwidacji bądź zmniejszenia powierzchni terenów zieleni. Z podobnymi problemami borykają się również mieszkańcy wielu innych miast europejskich [Kaliszewski 2006].

Współcześnie coraz trudniej znaleźć czas na dłuższy wyjazd, odpoczynek i kontemplację z przyrodą. Problem ten dotyczy w szczególności mieszkańców dużych miast o czym pisał [Zgłębner 2011]. Zaprojektowana ścieżka i taras widokowy w Lasach Matysowskich w Rzeszowie z pewnością pozwolą mieszkańcom aktywne obcować z przyrodą, bez konieczności dalekich wyjazdów za miasto. Widok panoramiczny na Rzeszów pomoże identyfikować się z miejscem zamieszkania i pobudzi poczucie przynależności do wspólnoty. Oba kompleksy leśne Rzeszowa (Lasy Matysowskie i Lisia Góra) prawdopodobnie przetrwały dlatego, że porastają strome zbocza, co niewątpliwie stanowiło przeszkodę dla budownictwa mieszkaniowego. Współcześnie krajobrazy te powinny być po prostu pod ochroną.

Ważnym problemem, z jakim spotkano się podczas prac terenowych, jest nadmierne zaśmiecanie oraz organizowanie palenisk w niebezpiecznej odległości od drzew. W związku z tym, realizacja przedstawionego projektu mogłaby nie tylko przyczynić się do ekspozycji walorów krajobrazowych i aktywizacji mieszkańców ale również do ochrony zagrożonego środowiska.

Podobnych spostrzeżeń dokonały Janeczko i Woźnicka [2009] w lasach miejskich stolicy, podając zaśmiecanie jako główny czynnik zakłócający wypoczynek. Autorki wskazały też na potrzebę wyposażenia lasów miejskich w takie elementy infrastruktury rekreacyjnego zagospodarowania jak: kosze na śmieci, ławki, stoły oraz zadasznienia. Inne wyniki otrzymał Kikulski [2008] prowadząc badania ankietowe w lasach położonych z dala od obszarów zurbanizowanych. Okazuje się, że w takich miejscach ponad 50% respondentów woli lasy bez urządzeń służących rekreacji.

Dudek i Szubart [2014] zwracają uwagę, że przy zagospodarowaniu lasu na pierwszym miejscu należy

stawiać dobro przyrody. Zastosowane w niniejszym projekcie rozwiązania, usypany kopiec wkomponowany w krajobraz zamiast murowanej wieży i użyte materiały naturalne, uwzględniają powyższy postulat. Autorzy są przekonani, że odpowiednio zagospodarowany teren jest mniej uszkodzany aniżeli teren niezagospodarowany, wystawiony na bezpośrednie oddziaływanie rekreantów.

VI. PODSUMOWANIE

Na podstawie przeprowadzonej analizy krajobrazu wyodrębniono szczególne miejsca warte uwagi, co pozwoliło wytyczyć ścieżkę kończącą się tarasem widokowym ulokowanym na szczycie usypanego kopca o wysokości 6 m. Zaproponowane w pracy rozwiązanie jest alternatywą dla planowanej w Lasach Matysowskich (Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Rzeszowa) sztucznej budowli w postaci wieży widokowej. Proponowane rozwiązanie pozwoli obserwować panoramę Rzeszowa i jednocześnie ochroni krajobraz przed sztucznymi, agresywnymi dominantami. Projekt inspirowany pracami uznanego architekta Charles'a Jencks powinien być rozpatrzony przez władarzy miasta, a także może stanowić inspirację dla innych miast ulokowanych w podobnym krajobrazie cechującym się bogatą rzeźbą terenu.

BIBLIOGRAFIA

1. Bell S. 2008. Design for outdoor recreation. Taylor & Francis. New York.
2. Daniel T.C. 2001. Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and Urban Planning*. 54. 267-281.
3. Dudek T. 2012a. Ocena walorów krajobrazowych okolic Rzeszowa. *Acta Sci. Pol. Administratio Locorum*. 11(1). 53-59.
4. Dudek T. 2013a. Ocena potencjału rekreacyjnego lasów w terenie o zróżnicowanej orografii na przykładzie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. *Sylvan*. 157 (10). 775-779.
5. Dudek T. 2013b. Wyznaczanie obszarów leśnych przydatnych do celów wypoczynkowych w najbliższym sąsiedztwie Rzeszowa. *Acta Sci. Pol. Administratio Locorum*. 12(2). 5-12.
6. Dudek T. 2014. Potencjał rekreacyjny Magurskiego Parku Narodowego a rzeczywista liczba zwiedzających. *Sylvan*. 158(11). 875-879.
7. Dudek T. 2016a. Needs of the local population related to development of forests for recreational purposes: example of south-eastern Poland. *Journal of Forest Science*. 62(1). 35-40.
8. Dudek T. 2016b. Potencjał rekreacyjny lasów podmiejskich Rzeszowa wobec zapotrzebowania na wypoczynek w lasach wśród mieszkańców województwa podkarpackiego. *Sylvan*. 160(2). 169-176.
9. Dudek T., Szubart A. 2013. Koncepcja rekreacyjnego zagospodarowania terenów leśnych na przykładzie lasów podmiejskich Rzeszowa. *Architektura Krajobrazu*. 2. 110-119.
10. Friedberg J., Szubra M., Zagórski J. 2005. Zintegrowany plan rozwoju transportu publicznego Rzeszowa na lata 2005-2013.
11. Janeczko E., Woźnicka M. 2009. Zagospodarowanie rekreacyjne lasów Warszawy w kontekście potrzeb i oczekiwań mieszkańców stolicy. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej*. 4(23). 131-139.
12. Jaszczak R. 2008. Las i gospodarka leśna w zasięgu oddziaływania miast w Polsce. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej*. 3(19). 152-171.

13. Kaliszewski A. 2006. Lasy miejskie - przegląd wybranych zagadnień na podstawie literatury. *Leśne Prace Badawcze*. 1. 103-118.
14. Karjalainen E., Sarjala T., Raitio H. 2010. Promoting human health through forests: overview and major challenges. *Environmental Health and Preventive Medicine*. 15. 1-8.
15. Kikulski J. 2008. Preferencje rekreacyjne i potrzeby zagospodarowania rekreacyjnego lasów nadleśnictw Iława i Dąbrowa (wyniki pierwszej części badań). *Sylwan*. 5. 60-71.
16. Matuszewska D. 2008. Zasady zagospodarowania terenu dla potrzeb turystyki i rekreacji. [w:] Z. Młynarczyk, A. Zajadacz (red.). *Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki*. Wydawnictwo Naukowe UAM. Poznań. 77-88.
17. Moyle B.D. 2013. Managing outdoor recreation: case studies in the national parks. *Annals of Tourism Research*. 41. 244-266.
18. Özgüner H. 2011. Cultural Differences in Attitudes towards Urban Parks and Green Spaces. *Landscape Research*. 5(36). 599-620.
19. Park B.J., Tsunetsugu Y., Kasetani T., Morikawa T., Kagawa T., Miyazaki Y. 2009. Physiological effects of forest recreation in a young conifer forest in Hinokage Town, Japan. *Silva Fennica*. 43. 291-301.
20. Paschalis-Jakubowicz P. 2009. Leśnictwo a leśna turystyka i rekreacja. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej*. 4(23). 29-35.
21. Raińczuk A. 2011. Kierunki rozwoju turystyki, rekreacji i sportu. Załączniki nr 95 do uchwały nr XXXVII/113/2000 Rady Miasta Rzeszów z dn. 4 lipca 2000.
22. Staffa M., Latocha A. 2009. Wieże i punkty widokowe w krajobrazie ziemi kłodzkiej. *Architektura Krajobrazu*. 1. 33-43.
23. Tracz H., Mazur S. 2003. Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne a ochrona lasu. *Sylwan*. 8. 93-96.
24. Ważyński B. 2007. Zasady prowadzenia gospodarki leśnej wokół aglomeracji miejskich. *Biblioteczka Leśniczego*. z. 253. Wydawnictwo Świat. Warszawa.

**PROJECT DESIGN OF A VANTAGE POINT IN MATYSOWSKIE FORESTS
IN RZESZÓW AS AN EXAMPLE OF USING WOODLAND OF DIFFERENT
OROGRAPHY AROUND TOWN FOR RECREATION**

Summary

Urban forests play a number of functions other than those related to production, these include functions connected with recreation, education, climate, landscape and nature protection. The main purpose of the study is to present a concept design for development of recreational urban forests growing on the slope of Matysowskie Forests in Rzeszów. The extremely varied terrain configuration provided inspiration for designing a 1.600 metres long trail. At the altitude of 312 metres above sea level the trail ends with a viewing terrace located on the top of an artificial six-metre tall mound. This layout allows a view of Rzeszów skyline and makes it possible to avoid artificial structures dominating over the landscape. The proposed trail and viewing terrace in Matysowskie Forest in Rzeszów will definitely provide the public with a possibility of being in contact with nature, without the necessity of travelling far away from the city.

Key words: urban forest, forest recreation, tourism, viewing point